

Romarc Godin

Avtalet Indien-EU – illusionernas marknad

Ur *Mediapart*, 27 januari 2026

Indien och EU har slutit ett handelsavtal som framställs som ett slags replik till Donald Trump. I själva verket handlar det framför allt om fortsatt tilltro till logiken med ”den goda globaliseringen”, som EU inte förmår göra sig kvitt trots alla belägg för att den misslyckats.

På papperet förefaller det strategiska schackdraget det rätta. Efter en vecka av kris med Washington beträffande Grönland inleder EU nu sin motoffensiv genom att närma sig en maktfaktor på uppåtående och vars relationer med USA också är ömtåliga, Indien.

Europeiska rådets ordförande António Costa, Indiens premiärminister Narendra Modi och EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen. Foto: EU

EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen och Europeiska rådets ordförande Antonio Costa blev mottagna med pompa och ståt i New Delhi den 26 januari av Indiens premiärminister Narendra Modi. På några timmar var ett frihandelsavtal, där förhandlingarna dragit benen efter sig i tjugo år, undertecknat mellan de båda parterna.

Avtalet minskar Indiens tullar på 250 000 bilar tillverkade inom EU till 10 procent, mot ett maximum på 110 procent idag. Tullarna kommer också att minska, eller avskaffas, på 96 procent av EU:s export till Indien. EU å sin sida öppnar dörren på vid gavel för indiska textil- och farmaceutiska produkter samt på verktygsmaskiner.

Att avtalet tillkommit så hastigt framställs som att ge Donald Trump svar på tal. Enligt Ursula von der Leyen skapar det ”en frihandelszon med två miljarder invånare”. Uppgårelsen mellan Indien och EU skulle således sikta på att skapa ”ett tredje block” i stånd att mäta sig med det hegemoniska ”dubbelkommando” som Kina och USA etablerat. EU-kommissionens ordförande snålade inte med superlativen och betecknade bl a det avtal som undertecknades i New Delhi den 27 januari som inget mindre än ”alla handelsavtals moder”¹.

¹ Se [EU och Indien i historisk överenskommelse – "alla avtals moder"](#) (EU-portalen 27/1 2026)

Och vid en första anblick kan det hela se tilltalande ut. EU och Indien har en brusten kärleksrelation med USA gemensamt. Förra veckan fick EU en brutal påminnelse om att dess gamla allierade USA rakt av var redo att göra Europa till en vasall. Nu har ratificeringen uppskjutits av det ojämlika handelsavtal som ingen mindre än just Ursula von der Leyen slöt med Washington i juli. Och ett EU drabbat av panik söker nu allierade på andra håll.

Ett alternativ till Washington?

Narendra Modi har för sin del länge satsat på att närma sig Washington, som betraktat Indien som en betydande motvikt till Kina. Under Donald Trumps första mandatperiod, och därefter under Joe Biden, gynnades Indien av en stor ström av amerikanska investeringar inom ramen för politiken med *friendshoring*, dvs att förflytta tillverkning från Kina.

Indien såg därför med tillförsikt fram mot Donald Trumps andra period vid makten. Men denne hade under tiden höjt anspråken. Den nya USA-administrationens mål var att stärka greppet över sina allierade och krävde att New Delhi helt och hållet skulle sluta upp bakom USA. Otänkbart för Narendra Modi. Premiärministerns ideologi, byggd på hinduisk nationalism, har inte för avsikt att göra Indien till agent åt någon utländsk imperialism, utan snarare stärka landets egen maktposition.

Den positionen skulle etableras genom fördelarna med jämlika relationer mellan de ekonomiska stormakterna i världen. Indien har inte råd att avskärma sig från den kinesiska marknaden bara för att hålla sig väl med USA. Men den inriktningen var i stinn tur otänkbar för en Donald Trump som anser att Indien ”skor sig” på tillgången till den amerikanska marknaden för att kunna köpa kinesiska varor. I augusti i fjol försämrades relationerna snabbt och USA belade indiska varor med femtioprocentiga tullar.

Indien och EU delar därmed motståndet mot att underkasta sig USA. Genom att liera sig vill de båda parterna både visa att det finns andra alternativ och skapa en gemenskap i stånd att konkurrera både ekonomiskt och politiskt med de båda dominerande stormakterna. På papperet ser därmed allt perfekt ut. Så perfekt att även Kanadas premiärminister Mark Carney, även han en som känner sig lurad på sina känslor för USA, planerar att bege sig till Indien.

Hitta ”ett nytt Kina”

Förutom att den versionen, som tycks tilltala en stor del av europeiska medier, glömmer några avgörande aspekter. Den första är att denna geopolitiska bild har skapats i all hast efter krisen om Grönland. Förhandlingarna mellan EU och Indien om ett handelsavtal påbörjades 2007 och återupptogs i juni 2022. För europeiskt kapital handlade det då inte om någon geopolitisk nyorientering. Ur europeisk synvinkel var målet med ett avtal att fullfölja en ekonomisk modell vars misslyckande redan var uppenbart.

För en bättre förståelse gäller det att inse att Kina i två decennier var hönan som värpte guldägg åt europeisk kapitalism, i första hand den tyska. När Kina i slutet av 2001 blev medlem av Världshandelsorganisationen WTO kunde EU, och särskilt Tyskland, utnyttja öppnandet av den kinesiska marknaden till att där sälja varor av hög kvalitet, lyxbilar och högprecisionsmaskiner bland annat, samtidigt som man drog fördel av billig kinesisk arbetskraft, som levererade insatsvaror till lågpris och gjorde det möjligt att pressa ner lönerna i Europa.

Det var en guldålder för tysk kapitalism. Givetvis ledde det till en del spill: specialiseringen av Europas ekonomier och återhållsamheten lönemässigt krympte den produktiva apparaten i flera länder, bl a Frankrike, och försämrade status för delar av arbetar- och medelklassen, som fick nöja sig med lågproduktiva och lågbetalda anställningar inom tjänstesektorn. Den politiska och ekonomiska kris EU för närvarande upplever har sitt ursprung i den strategin. Men den epoken fick sitt slut genom Folkrepubliken Kinas aggressiva priskrig och att man där ökat kvaliteten på sina produkter samtidigt som de sociala konsekvenserna av detta system öppnade portarna för extremhöger.

Men denna omorganisering av Europas ekonomi gynnade Tyskland och dess intressesfär österut och i Nordeuropa, dvs en viktig del av EU. För arbetsgivarna och EU-kommissionen var denna ”kinesiska stund” ett efterföljansvärt exempel. När förhandlingarna med Indien inleddes 2007 handlade det om att stärka den logik som rådde och därefter, när de intensifierades 2013, att hitta tillbaka till den tillväxt som finanskrisen 2008 gjort slut på. Och när diskussionerna återupptogs 2022, samtidigt som Tyskland gick in i en större strukturell kris, handlade det om att hitta ett svar på de problemen.

Med andra ord bygger inte idén om ett avtal på något skapande av ett ”geopolitiskt block” eller att ”ge Washington svar på tal”, utan på att hitta ett nytt eldorado i stånd att ersätta Kina. Och där var Indien ett naturligt val. Landet är på väg att bli den fjärde största ekonomin i världen med en BNP på drygt 3 900 miljarder dollar 2024 och präglas av en enastående dynamik med en tillväxt som i år väntas uppgå till 7,4 procent.

Kort sagt är Indien en enorm tillväxtmarknad med, som grädde på moset, extremt låga löner och, som ytterligare grädde på moset, dessutom stagnerande i reella termer. Den genomsnittliga månadslönen inom indisk industri är sex gånger lägre än i Kina och tjugoåtta gånger lägre än i Tyskland. Visserligen är produktiviteten lägre i Indien, men europeiskt kapital ser i Indien samma möjligheter som Kina erbjöd 1990-2000.

Den verkliga innebörden av det euro-indiska handelsavtalet är därmed följande. Sedan Narendra Modi kom till makten har det kinesiska exemplet varit något av en förebild. Nationalistledaren tänker försöka veva om samma film: bli en billig verkstad åt Väst för att kunna ackumulera kapital och därmed skapa förutsättningar att bli en oberoende stormakt.

Föråldrad strategi

Det viktiga med detta avtal är därför inte att ingå någon allians av defensiv karaktär mot USA, utan snarare att försöka upprepa ett gammalt och föråldrat recept om att hitta tillbaka till tillväxt. Ursula von der Leyen upprepade för övrigt en känd refräng från millennieskiftet. ”Detta avtal kommer att gynna bägge parter.” Problemet är bara att vi nu vet – och priset för den kunskapen har varit högt – att frihandel skapar förlorare och ingalunda tryggar fred mellan folken.

Det är för övrigt svårt att se hur ett sådant handelsavtal mellan Indien och EU skulle kunna skapa något geopolitiskt block i stånd att tävla med Kina och USA. I en nyutkommen bok visar Benjamin Bürbaumer (*Chine-États-Unis: le capitalisme contre la mondialisation* [Kina-USA: kapitalism mot globalisering]) att motsättningarna mellan de länderna beror på globaliseringen och intensifieringen av handeln mellan dem. När Indien väl stärkt sin position inom internationell produktion blir det en konkurrent till EU, som dessutom då kommer att vara ytterligare försvagat.

För det är just det som är lärdomen från denna epok: det kaos som råder är ingen fiende till globaliseringen, det är konsekvensen och produkten av den. Att försöka hitta tillbaka, om så bara partiellt, till vad som rådde 2000-2010 är dömt att misslyckas. På det sociala planet kommer indiska varor till oslagbara priser att ytterligare härja redan existerande sektorer i Europa, bland annat inom den farmaceutiska sektorn. I gengäld kommer vinsterna på exportsidan att begränsas till vissa högkvalitativa varor koncentrerade till vissa samhällsklasser och några länder.

Men inte ens detta scenario håller, som ändå teoretiskt – precis som i början av detta sekel – bidrog till att dölja de negativa effekterna i Europa genom en stark tillväxt för rysk industri. För det första för att Indien kanske ännu inte kan hålla samma takt som Kina gjorde och sedan för att Kina är elefanten i rummet i Ursula von der Leyens drömmar. Kina är nu en direkt konkurrent till EU på den indiska marknaden och New Delhi har inga planer på att ge sig in i någon relation med enbart Europa, utan snarare behålla en logik med många olika parter.

För ett land som Indien är kinesiska varor och investeringar väsentliga. Och det kan få katastrofala följder för Europa då indiska varor kan översvämma Europa till oslagbara priser, fulla av billiga kinesiska insatsvaror och mycket låga löner. Det kommer att förhindra all åter-industrialisering av

Europa och till och med förgöra den billiga industri som ännu finns kvar i södra och östra Europa. Och utsikterna på den indiska marknaden för högkvalitativ industri kommer med nödvändighet att vara begränsade på grund av den våldsamma konkurrensen från Kina och Indien.

Detta avtal är därför inget ”alla handelsavtals moder”, utan snarare den sent födda, klena och krassliga avkomman till en globalisering i dödsvänder. Avtalet är beviset på att EU inte klarat av att förändra sin ekonomiska och politiska inriktning. EU sitter fast i synen på handelns och exportens primat. Den inriktning som försvagat Europa upprepas fortfarande och oupphörligt av dess ledare i hopp om att miraklet till sist ändå ska infinna sig.

Geopolitisk återvändsgränd

Talet om ett indiskt-europeiskt ”block” mot Washington och Beijing döljer en något annan verklighet. Varken geopolitiskt eller ekonomiskt kan ett sådant avtal förändra de rådande maktförhållandena.

För närvarande har Indien behov av sin utrikeshandel för att, som Kina lyckades med, framstå som en oundgänglig aktör inom världsekonomin. Den statusen kommer att stärka dess förmåga att bedriva en självständig politik där Europas intressen kommer i andra hand. Det är för övrigt redan fallet: Indien är ett av de främsta stöden till Ryssland och en utväg för rysk olja och gas. Med andra ord, Indien stöder Rysslands krigföring, precis som Kina gör. Det är för övrigt intressant att se EU:s ledare hålla tyst om den frågan medan de i annars aldrig underlåter att framställa sig om främsta stödet till Ukraina.

Alternativet till Donald Trumps extremhöger tar sig därmed uttryck i stöd åt uppgången för ett land styrt av hinduisk extremhöger, som bedriver repression och kontinuerligt våld mot sina minoriteter. Ett land med ambitionen att bli en stormakt och som ligger i konflikt med flera av grannarna i regionen.

EU kommer inte att bli någon allierad till Indien med detta handelsavtal. Narendra Modis Indien går tålmodigt sin egen väg och organiserar, mot USA:s svek, ett svar i olika riktningar. Som detta avtal, närmandet till Kina och bibehållandet av mycket varma relationer med Ryssland.

Exemplet med hur Kina lyfte, med hjälp av amerikanska och europeiska investerare lockade av hoppet om förbättrad profit, borde fungera som en varning. Men för det krävs att EU lämnar gamla hjulspår: det kortsiktiga i sina geopolitiska överväganden och svagheten i de ekonomiska analyserna.

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

[Brics till attack mot dollarns diktatur](#)

[BRICS, Ryssland och Iran](#) Artikelsamling

[En ny världsordning på gång?](#) Artikelsamling

Svenskspråkiga massmedia om handelsavtalet:

Sveriges Radio: [EU och Indien kommit överens om handelsavtal](#) (27/1)

SVT: [Indien och EU överens om frihandelsavtal](#)

Finska Yle: [Världens största frihandelsavtal är klart](#)

Aftonbladet: [Trump-effekten: EU och Indien i jätteavtal](#)

Dagens industri: [Historiskt avtal mellan EU och Indien visar att en annan väg är möjlig](#)

DN: [Trump-effekten: EU och Indien i jätteavtal](#)

ETC: [Gigantiskt avtal mellan EU och Indien: ”Alla avtals moder”](#)

